

نقد و دفاع از وحدت وجود ملاصدرا در مؤسسه حکمت و فلسفه

نشست جستاری در کثرت وجود با سخنرانی غلامرضا فیاضی رئیس مجمع عالی حکمت اسلامی و حسن رضانی در مؤسسه حکمت و فلسفه برگزار شد.

نشست جستاری در کثرت وجود با سخنرانی غلامرضا فیاضی رئیس مجمع عالی حکمت اسلامی و حسن رضانی در مؤسسه حکمت و فلسفه برگزار شد.

به گزارش خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، در این جلسه که در تاریخ 18 فروردین در محل مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه برگزار شد، فیاضی در خصوص کثرت وجود گفت: از نظر فلاسفه اسلامی از ابتدا تا قبل از ملاصدرا وجودات کثیرند و ثانیاً هم از نظر شخص و هم از نظر سنخ وجه اشتراکی بین آنها وجود ندارد و اگر اشتراکی دیده می‌شود به دلیل وجود عوارضی خارج از متن هسته خارجی است.

وی ادامه داد: تشکیک در تفسیر ملاصدرا به این معناست که موجودات کثیرند اما همه کثرات به وجود «واحد» موجود هستند یعنی شخص وجودات با هم فرقی ندارند زیرا همه به یک وجود واحد بینهایت یا همان حقیقت الوجود موجودند که خود این حقیقت الوجود امر واحد شخصی است.

فیاضی تصریح کرد: تشکیک در تفسیر ملاصدرا به این معناست که موجودات کثیرند اما همه کثرات به وجود «واحد» موجود هستند، یعنی شخص وجودات با هم فرقی ندارند، زیرا همه به یک وجود واحد بی‌نهایت یا همان حقیقت الوجود موجودند که خود این حقیقت الوجود امر واحد شخصی است. به معنای مورد نظر پهلویون اگر بخواهیم کثرت وجود را تشریح کنیم می‌توانیم بگوئیم که آب‌های عالم هم آب هستند، ولی تشخص با هم فرق دارد، در حالی که حقیقت همه آنها آب است. درحالی که تشریح این موضوع در معنای صدرايي مثل این است که کلافی از نخ داشته باشیم و با آن همه حروف را بسازیم. آن حروف چیزی غیر از نخ نیستند که به شکل حروف الفبا درآمده‌اند و حقیقت همه آنها نخ است. ملاصدرا یکی از تفاسیر وحدت وجود است و ما با این نظر مخالفیم زیرا می‌گوید تنها وجود حق وجود واحد شخصی است و بقیه هیچ وجود واحد شخصی ندارند. رضانی در ادامه جلسه در نقد نظریه استاد فیاضی و دفاع از نظریه وحدت شخصی وجود اظهار کرد: در فضای تبعیدی و عرفان نظری اسلامی اتصال ما به خداوند به گونه‌ای مطرح شده که ما عین ربط به خدا در نظر گرفته می‌شویم نه مانند اتصال یک میوه به درخت.

وی ادامه داد: نمی‌توانیم تباین وجودات را بپذیریم اما تباین میان موجودات را بر یک معنا می‌توان پذیرفت زیرا گاهی تباین معنای انفصال و بریدگی می‌دهد و گاهی هم به معنای تفاوت و اختلاف است. آقای فیاضی گاهی از وجودات صحبت کردند و مثلاً گفتند ما وجود خود را احساس می‌کنیم اما باید منظور خود را روشن کنند که منظور اینجا وجود است یا موجودیت. ما نمی‌توانیم وجود خود را احساس کنیم زیرا اصلاً ما وجود نیستیم.

رضانی در پایان گفت: آقای فیاضی معتقد است که موجودیت یا موجود ساختن یعنی دادن وجود به چیزی. در حالی که از نظر ما اصلاً اینطور نیست ما به چیزی وجود و عدم نمی‌دهیم زیرا وجود یا عدم خودشان پذیرای طرف مقابل خود نیستند یعنی وجود عدم را نمی‌پذیرد و عدم هم وجود را نمی‌پذیرد آنچه که در به وجود آمدن رخ می‌دهد آشکار ساختن و اختفا است. یعنی چیزها در فرآیند ایجاد شدن ظاهر شده یا مخفی می‌شود به این ترتیب نظریه دادن وجود غیر قابل دفاع است.